

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Момчил Любенов Георгиев, Национална музикална академия
„Проф. Панчо Владигеров“

за дисертацията на Петя Анастасова Параловска от Софийски университет
„Климент Охридски“ – Факултет по журналистика и масови комуникации, за
присъждане на образователната и научна степен **“Доктор”** по
професионално направление 3.5 „Обществени комуникации и
информационни науки“ (Журналистика – изграждане на имидж“

**Заглавие на дисертацията: ОПЕРНОТО ИЗКУСТВО И НЕГОВИЯ ИМИДЖ В
КОНТЕКСТА НА ПОПУЛЯРНАТА КУЛТУРА**

В изпълнение на заповед ВО 38-268/05.06.2019 г. на Ректора на Софийски
университет „Климент Охридски“ проф. Дфн Анастас Герджиков

Обем и структура на дисертационния труд

Той се състои от увод, четири глави, заключение, библиография и 9 приложения в общ обем от 237 страници, от които 197 са дисертацията. Три от приложенията съдържат обобщение на телевизионни сериали, игрални филми и реклами, в които е използвана оперна музика. В останалите приложения са използвани 18 цветни илюстрации и 1 таблица. Библиографията включва 155 заглавия, уебстраници и видео/аудио ресурси на български и още 5 езика с 262 цитирания и позовавания под черта в основния текст и над 20 препратки към клипове и видеоматериали. Авторефератът стегнат, но дава пълна представа за разработката.

Актуалност на изследването

Заглавието на представения труд за присъждане на **образователната и научна степен „доктор”** на докторанта **Петя Параловска** показва широкия обхват на изследването, в което се преплитат историографският и приложният подходи.

Операта по самата си природа е синкретично изкуство, била е едновременно аристократичен деликатес и простонароден опият, резултат е на съвместната работа на различни категории творци (и все повече външни експерти се намесват в нейното битие) и действително навлезе в XXI век със сериозно разклащане на консервативните си устои, с нови публики и влиянието на технологични промени. **Затова темата е актуална, дисертабилна и текстът има приносни моменти.** Прегледът на високото и ниското в изкуството, на историческото развитие на операта, включително нейните художествени, пропагандни и медийни (кино и телевизионни) метаморфози, е изчерпателен и правдив. Докторантът е успял да дефинира конкретни задачи, чието изпълнение води до постигането на поставената цел - да се разкрие базата и същността на **медиазираната опера**. Дисертацията е актуална, тъй като интересът към оперното изкуство наистина се повишава в целия свят, а същевременно художествените, социалните, теоретичните и изпълнителските проблеми на това изкуство трябва да бъдат осветлени през призмата на новите информационни и комуникационни теории и технологии. **Те влияят обратно на имиджа на операта и нейните изпълнители**, или съгласно казаното на стр. 3 *„изследването на полетата на взаимодействие между популярната култура и операта е актуално и необходимо с оглед на очертаването на границите на хибридните културни форми, чието функциониране и разпространение обхваща по-големи аудитории.“* **Подходите към изследвания материал са в няколко различни аспекта** – теоретичен, емпиричен, дълбочинен, технологичен.

В Глава 1 „Елит, висока култура и популярна култура“ доста подробно са представени тезите и теориите чрез различите техни представители, необходими за изясняване на понятията **елит (разгледани са различни социални школи), елитизъм, културен елит (освен политически, икономически, военен), висока култура, популярна култура, масова култура, масмедии, културна индустрия, кич и др.**

В Глава 2 „Операта в исторически контекст – изкуство на границата между елитарното и популярното. Пропагандна функция на операта.“ е направен кратък преглед на историята на операта, нейното възникване и развитие, като е поставен акцент върху периодите на елитарна отдалеченост и

последвало приближаване до популярната култура. Очевидно дисертантът е **добре запознат** с проблемите, формулирани в посока на пропагандата, като прави анализ на пропагандната функция на оперите на Верди (в съвременния му период на Ризорджиментото) и Вагнер (в контекста на епохата на нацизма). Заслужава си да се проследи влиянието на Вагнеровите идеи и по-назад в историята – по време на съвременното му създаване на обединена Германия в средата на XIX век, на което той е един от идеолозите и предтеча на Ото фон Бисмарк, вкл. и чрез прессъздадения в оперите му „немски мит“. Като цяло тук докторантът пише на професионален език и се правят релевантни изводи на база на събрания и описан в първите две глави материал.

Глава 3 „Операта и популярната култура“ очертава полето на взаимодействие между операта и различните комуникационни канали и форми на популярната култура. Анализът на връзките и взаимното проникване между оперното изкуство и популярната култура, показва наличието на множество пресечни точки и идентифицира присъствието на оперната музика и на публичните образи на оперни изпълнители в различни форми на популярната култура. Тук един специален раздел, посветен на разнообразните връзки между радиото и операта (като в Италия след Втората световна война), би обогатил примерите в разработката - още повече, че емблематичното дългогодишно сътрудничество на Тексако и Метрополитън Опера на две места се изяснява в големи подробности.

В **Глава 4 „Имиджът на оперните изпълнители като знаменитости“** въз основа на възникването и функционирането на феномена „селебрити култура“ е анализирана връзката между популярната култура и знаменитостите. Модерните технологии правят възможно разпространението на образите и информацията за определени личности и генерират нови начини за представяне, консумиране и създаване на знаменитости. Тук е изследван имиджът на двамата големи италиански тенори от началото и края на XX в. - Енрико Карузо и Лучано Павароти, от гледна точка на техния статус на звезди от световен мащаб, чиито кариери маркират не само света на операта, но и на популярната култура. На базата на направеното сравнение на имиджите им са изведени редица сходни характеристики, а също и различия основно на базата на различното ниво на развитие на медиите и технологиите в двата периода.

В **Заключението** **коректно** се прави необходимото обобщение и изводи за дисертационния труд. Следват и **приносите**, довели до такъв нов поглед към операта – те са реални и кореспондират с поставените задачи и отварят врата към бъдещо доразвиване на проблематиката:

1. Като основен принос бих изтъкнал, че за първи път у нас се предлага систематично, детайлно и целенасочено изследване на операта през нейния имидж и публична видимост в контекста на популярната култура със съответния исторически преглед и анализ на връзките.
2. На базата на анализирани взаимодействия между операта и популярната култура е идентифицирана нова хибридна културна форма – *медиазирана опера* - носеща белезите на популярност и достъпност, но и създаваща усещане за елитарност и общуване с високата култура.
3. За първи път в България е детайлно анализирана пропагандната функция на оперната музика чрез изследване на аспекти от творчеството на Джузепе Верди и Рихард Вагнер и творбите им като инструмент за идеологическа и националистическа пропаганда.
4. В подкрепа на тезата за взаимното проникване между високото изкуство и масовата култура е предложена систематизация на формите на взаимодействие между операта и популярната култура и са приведени множество примери в различни изкуства.
5. Представени и анализирани са персоналните имиджи на конкретни оперни изпълнители – Енрико Карузо и Лучано Павароти, като изборът им е обоснован с техния статус на звезди от световен мащаб, чиито кариери маркират не само света на операта, но и на популярната култура. Изведени приликите и разликите в тяхното поведение и в медийната и технологична среда от началото и края на ХХ век.

Препоръката ми не засяга процедурата по присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, а по-скоро очертава идеите ми за по-нататъшната съдба на този ценен труд. **Тя е за евентуално развитие в горепосочените и някои други насоки и обработка на труда в посока да бъде издаден като**

четиво за професионалисти и меломани. Положеният труд и постигнатият резултат определено заслужават това.

В заключение:

Дисертационният труд съчетава теоретини и практически аспекти в областта на оперната история и изпълнителско изкуство, на приложната социология и социологията на масмедииите, на теорията на културата и маркетинговите практики, показана е научна компетентност от страна на докторанта, текстът отговаря на изискванията за дисертационен труд, има приносни моменти и може да бъде солидна база за бъдещи разработки.

Предвид гореизложеното считам, че представеният дисертационен труд ми дава основание с пълната си увереност да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научната степен **„доктор”** на г-жа **Петя Анастасова Параловска.**

25 юли 2019

Доц. д-р Момчил Георгиев